**Inleiding**

Voorzitter, leden van het college, collega-raadsleden en inwoners van Etten-Leur,

Dit zijn de eerste Algemene Beschouwingen van deze nieuwe raadsperiode. Voor JA21 zijn ze een moment om te laten zien waar wij voor staan: een nieuwe, realistische koers, fatsoenlijk bestuur en transparantie over hoe wij met uw belastinggeld omgaan. Wij kiezen voor heldere taal en oplossingen die werken voor onze eigen inwoners, niet voor mooie woorden zonder resultaat.

Wij waarderen dat het college deze kadernota bewust beleidsarm heeft gehouden en de echte keuzes doorschuift naar het nieuwe raadsprogramma en de begroting 2027. Dat is verstandig: zo maakt deze nieuwe raad straks zelf de inhoudelijke keuzes, en niet het college vooruitlopend daarop. JA21 beoordeelt deze kadernota daarom vooral op de financiële uitgangspositie en op de richting die eruit spreekt. Onze meetlat is eenvoudig: maakt dit Etten-Leur veiliger, leefbaarder, betaalbaarder en toekomstbestendiger?

**Financieel: solide vertrekpunt en een meevaller, maar geen vrijbrief**

We sloten 2025 af met een positief resultaat van ruim 8 miljoen euro en de algemene reserve staat stevig op zo'n 27,5 miljoen euro. De kadernota liet voor 2028 en 2029 nog tekorten zien (-858 en -700 duizend euro), maar de meicirculaire lijkt het negatieve beeld te dempen, waardoor de eerder verwachte tekorten mogelijk afnemen

Tegelijk is een deel van dat extra geld geoormerkt en zijn de stijgende kosten voor groen, jeugdzorg en bijstand nog niet verwerkt; die volgen pas bij de begroting 2027. Voor JA21 is een meevaller daarom geen vrijbrief voor structurele uitgaven: wij vragen het college om bij de begroting 2027 een meerjarig sluitend beeld te geven zonder incidentele meevallers of onttrekkingen aan de reserve, en houden vast aan soberheid met focus op de wettelijke kerntaken.

**Lokale lasten: teruggeven aan de inwoner waar het kan**

De kadernota indexeert de OZB, toeristenbelasting, parkeerbelasting en overige belastingen met de CPB-index: 2,1% in 2027, oplopend tot 2,6% in 2028. De leges stijgen zelfs met 4,1% in 2027. JA21 is geen voorstander van lastentenverzwaring zonder noodzaak. Met een resultaat van 8 miljoen euro over 2025 en een stevige reserve vinden wij een automatische jaarlijkse verhoging van de OZB en de toeristenbelasting niet vanzelfsprekend. Wij vragen het college te onderbouwen waarom indexering hier nodig is en de ruimte serieus te onderzoeken om de woonlasten niet of minder te laten stijgen.

De concrete voorstellen voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing komen pas bij de belastingvoorstellen 2027. De heffing is kostendekkend en er is een egalisatievoorziening; als de kosten dat toelaten, hoort wat ons betreft het voordeel terug naar de inwoner te gaan in plaats van weggezet te worden. Wij willen daarbij ook af van het systeem dat inwoners via prijsprikkels feitelijk dwingt hun afval steeds verder te scheiden.

**Veiligheid: de basis van een leefbaar dorp**

Veiligheid is geen luxe maar de basis. Te veel inwoners voelen zich onveilig in eigen buurt: overlast door samenscholende jongeren, al dan niet op fatbikes, vernielingen, intimidatie en fietsdiefstal , veel mensen durven niet meer met een fatsoenlijke fiets naar het station. Daarbovenop komt de problematiek rond verwarde personen, met name in Etten-Leur Noord.

In de kadernota zien wij goede stappen: de uitbreiding van het cameratoezicht in het centrum met vijf extra camera's en de aanpak van ondermijning met een duidelijk meldpunt en de Taskforce-RIEC. Die uitbreiding van cameratoezicht steunt JA21 van harte; het sluit aan op onze wens van zichtbaar toezicht op winkelgebieden en het station.

De kadernota bevat stappen op hoofdlijnen, maar wij zien nog onvoldoende concrete vertaling naar de dagelijkse overlast

Wij vragen het college daarom om concreet te maken hoe het inzet op:

- Meer zichtbare inzet van wijkagenten en BOA's, met prioriteit in risicowijken als Hooghuis, Grauwe Polder en Noord.
- Een gerichte, vroegtijdige aanpak van fat-bike-overlast, jeugdoverlast en drugsproblematiek, samen met scholen, ouders en jeugdzorg waarbij ouders altijd worden betrokken bij meldingen over hun kind.

**Mobiliteit: de tunnel en randweg verdienen doorzettingskracht**

Onze inwoners gaan zelf over hun vervoerskeuze; JA21 ontmoedigt autobezit en autogebruik niet. Wel zorgen we dat bereikbaarheid, doorstroming en parkeren op orde zijn, en waarderen we wegen niet onnodig af naar 30 km/u.

Het belangrijkste mobiliteitsdossier is de spoortunnel en de oostelijke randweg. De kadernota laat zien dat het project op planning ligt, dat de onderzoeken en ramingen zijn opgeleverd en dat de go/no-go-beslissing in november 2026 valt. Maar er staan twee serieuze obstakels in de tekst: de cofinanciering is nog niet rond, en de eerste stikstofberekeningen wijzen uit dat de tunnel en randweg de ondergrens overschrijden. JA21 hecht grote waarde aan deze ontsluiting. Wij roepen het college op stevig in te zetten op het lobby- en cofinancieringstraject en het stikstofvraagstuk voortvarend op te

lossen, zodat de raad in november een reëel besluit kan nemen en dit project niet stilvalt.

Verder constateren wij dat de parkeergarage wordt opgeknapt, een goede zaak. Wij koppelen daar onze wens aan om het parkeren in de garage aantrekkelijker te maken, met als concrete maatregel één uur gratis parkeren om de parkeerdruk elders te beperken en het centrum te versterken. Dat staat nog niet in de kadernota; JA21 wil dit op de agenda. En bij nieuwe wijken als De Haansberg vragen wij blijvend aandacht voor veilige fietspaden en de verkeersveiligheid van schoolgaande kinderen.

**Woningbouw: bouwen voor onze eigen inwoners, en stikstof niet de baas laten zijn**

Het college houdt vast aan gemiddeld 300 woningen per jaar, en de grote projecten; Haansberg, Haansberg-Oost, Lage Vaartkant liggen op koers. Dat waarderen wij. Tegelijk laat de kadernota precies het probleem zien waar JA21 voor waarschuwt: de afronding van Schoenmakershoek-Oost hangt op een natuurvergunning die door de onduidelijke stikstofregels op zich laat wachten. De woningmarkt mag niet op slot door eindeloze stikstofbelemmeringen. Wij vragen het college actief op zoek te gaan naar bouwlocaties en oplossingen waar wél ruimte is binnen de regels, en waar nodig een bouwregisseur in te zetten om stagnatie te voorkomen.

Voor JA21 blijft daarbij overeind:

- Voorrang voor lokale woningzoekenden bij huur én betaalbare koop, en het afschaffen van automatische voorrang voor statushouders.
- Voldoende betaalbare koopwoningen voor starters (niet alleen sociale huur) met Koopgarant en startersleningen.
- Wij vragen het college een alternatief te zoeken voor het mislukte Knarrenhof op en geschikte locatie, zodat ouderen en kwetsbaren zelfstandig kunnen blijven wonen.

**Jeugdzorg en Wmo: tijdige hulp, beheersbare kosten**

Jeugdzorg en Wmo zijn de grootste financiële risico's in elke gemeentebegroting en dat zien we ook bij ons terug. JA21 steunt het doortrekken van de jeugdzorgmiddelen, maar koppelt daar een opdracht aan: stuur niet alleen op budget, maar ook op kortere wachtlijsten en op uitstroom. Ieder kind verdient tijdige en passende hulp. Wij maken onderscheid tussen opvoedvragen en zorgvragen, zodat echte zorgvragen sneller aan bod komen. Ook willen wij dat van begin af aan duidelijk is dat een traject eindig is.

In het Wmo-beleid staan voor ons maatwerk en vertrouwen centraal: eenvoudiger, snellere en begrijpelijker procedures, en altijd een alternatief voor wie geen digitale zorg kan of wil gebruiken. Digitalisering mag niet ten koste gaan van persoonlijke aandacht.

**Energie: keuzevrijheid en uitvoeringskracht**

JA21 kiest voor een betrouwbare en betaalbare energievoorziening en is geen voorstander van windturbines en grote zonnevlaktes. Keuzevrijheid is voor ons leidend.

De kadernota raakt direct aan dat standpunt met het Warmteprogramma, dat eind 2026 wordt vastgesteld en dat aangeeft of en wanneer wijken van het aardgas gaan, plus het lopende onderzoek naar een bovenlokaal warmtenet vanuit Moerdijk. JA21 is hier helder: wij dwingen niemand van het gas af en zijn terughoudend met warmtenetten, omdat die vaak tot afhankelijkheid en hogere kosten leiden. Deelname moet vrijwillig blijven. Wij vragen het college om in het Warmteprogramma keuzevrijheid en betaalbaarheid voor de inwoner voorop te zetten en volledige transparantie te geven over de kosten.

De isolatiesubsidie is tot nu toe 702 keer toegekend tegenover een ambitie van 3.000 te verduurzamen woningen. Dat wijst erop dat de uitvoering achterblijft bij de ambitie.

**Integratie en spreidingswet**

De kadernota maakt duidelijk dat Etten-Leur met de opening van het AZC op 31 maart 2025 voldoet aan de Spreidingswet (250 asielzoekers) en aan de taakstelling voor statushouders. JA21 blijft principieel kritisch: het besluit over opvang hoort bij de gemeenteraad te liggen en niet via dwang van bovenaf te worden opgelegd. Wij willen geen uitbreiding of verlenging van opvang zonder dat de raad daar uitspraak over heeft gedaan en wij vragen het college om volledige transparantie over de financiële en maatschappelijke impact van opvang en migratie op onze voorzieningen. Daarnaast houden wij vast aan het afschaffen van automatische voorrang voor statushouders op sociale huurwoningen en aan strakke handhaving op de taaleis: integratie begint bij de Nederlandse taal en een snelle stap naar werk.

**Centrum, ondernemers en leefomgeving**

JA21 is blij dat het college de autovrije (deel van) de Markt expliciet als onderdeel ziet van een levendig en toekomstbestendig centrum. Wij steunen dat, mits goed afgestemd met inwoners en ondernemers. Bij de herontwikkeling van het winkelcentrum lezen wij dat eventuele compensatie van ondernemers volledig bij de initiatiefnemer ligt. Dat baart ons zorgen. Ondernemers mogen niet de dupe worden van jarenlange bouwoverlast. Wij vragen het college hoe het borgt dat ondernemers daadwerkelijk worden gecompenseerd en dat het overdekte winkelcentrum echt wordt opgeknapt.

Voor de leefomgeving willen wij een afvalbeleid dat goedkoper, duidelijker en efficiënter is, strengere handhaving op dumping waarbij JA21 de uitbreiding van vier naar acht camera's bij afvalverzamelplaatsen steunen en extra aandacht voor Hooghuis, Noord en Grauwe Polder. Voor sport vragen wij aandacht voor de betaalbaarheid van verenigingen.

**Kunst en cultuur**

Cultuur die van onderop komt en aantoonbare meerwaarde heeft verdiend steun; ideologisch gedreven subsidies zonder draagvlak niet.

JA21 plaatst de hoeveelheid subsidie voor De Nobelaer sterk onder het vergrootglas. Wij vinden het belangrijk dat elke euro aan subsidie aantoonbare meerwaarde heeft voor onze inwoners. Op basis van het verbeterplan zullen wij een strakke controle uitvoeren om te waarborgen dat de middelen doelmatig en effectief worden ingezet.

Daarnaast vragen wij het college naar de stand van zaken rond de verkochte Van Gogh Kerk, een pand met cultuurhistorische waarde.

**Tot slot**

Voorzitter, JA21 ziet deze kadernota als een solide en eerlijk vertrekpunt. De uitgangspositie is gezond, maar de jaren na 2027 vragen om discipline. Wij steunen wat onze inwoners vooruithelpt; de aanpak van veiligheid, de tunnel en randweg, de woningbouw en wij blijven scherp op lastenverzwaring, op een groeiende organisatie en op uitgaven zonder directe meerwaarde. Het overschot en de reserve zijn van de inwoners; waar het kan, hoort dat terug te komen.

Wij kijken uit naar het debat over de keuzes die voor ons liggen en naar de uitwerking van het nieuwe raadsprogramma.

Dank u wel.

Namens de fractie van JA21 Etten-Leur